

Avrupa Birliği Hukuku'nun Kaynakları ve Avrupa Birliği Hukuk Düzeni

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUK DÜZENİ

Birlik hukuku, uluslararası hukuktan farklı bir hukuk düzeni oluşturmaktadır. Adalet Divanına göre uluslararası antlaşmalardan farklı olarak Avrupa Topluluğu antlaşmaları, üye devletlerin hukuk sisteminin bir parçası haline gelen, kendine özgü bir hukuk düzeni kurar.

Bu hukuku özgün kılan, Divan'ın içtihatlarıdır.

Üye devletler, Avrupa Birliği'nin kurucu antlaşmaları uyarınca, belirli konularda bağımsızlık yetkilerini devrederek veya sınırlandırarak tesis ettikleri Avrupa Birliği aracılığı ile kendilerine ve yurttaşlarına uygulanabilen hukuk kuralları bütünlüğü yaratmıştır.

Avrupa Birliği kurucu antlaşmalarının kaynaklık ettiği normlar bütünlüğü Avrupa Birliği hukuk düzenini oluşturmaktadır.

Avrupa Birliği Adalet Divanı

Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Birliği'nin yargı organıdır. Adalet Divanı ve Genel Mahkeme olmak üzere ikili bir yapıdan oluşur. Adalet Divanı'nın temel amacı, Avrupa Birliği hukukunun Avrupa Birliği içerisinde her yerde aynı şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktır. Adalet Divanı her bir üye devletin gönderdiği birer Yargıç olmak üzere toplam 28 Yargıçtan oluşmaktadır. ABAD'a bağlı adli organlar Avrupa Birliği Antlaşmasının 19(1) maddesine göre AB yargı kurumu üç adli organdan oluşur. Bunlar, Adalet Divanı, Genel Mahkeme ve Özel Mahkemelerdir. Bu üç Mahkeme bir arada Avrupa Birliği Adalet Divanını oluşturmaktadır.

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nda Görülen Dava Türleri

- * İptal Davası
- * İhlâl Davası
- * İhmâl Davası
- * Ön Karar Davası
- * Tazminat Davası
- * Tespit Davaları
- * Ceza Davaları

İptal Davası

İptal davalarının konusu; Konsey ve Komisyonun tavsiyeleri, görüşleri dışındaki tasarrufların AB hukukuna uygunluğunun denetlenmesidir. İptal davasının açılmasına konu olan neden yerinde görülürse tasarrufun iptaline karar verilir.

İptal Nedenleri arasında;

- Tasarrufu gerçekleştiren kurumun yetkisiz olması,
- İşlemin yapılması için AB hukukunda izlenmesi gerekli görülen usule ve uyulması istenen şekle riayet edilmemesi,
- Kurucu antlaşmaların veya onun uygulanmasına ilişkin herhangi bir hukuk kuralının ihlali, sayılmaktadır.

İptal davası açmaya yetkili organlar; Üye devletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu'dur.

İhlâl Davası

İhlâl Davası

İhlâl Davalarının konusu, Avrupa Birliği'ne üye devletlerin üç kurucu antlaşmada yer alan yükümlülükleri yerine getirmediğine ilişkin iddiaların kesin karara bağlanmasıdır. Üye devlet divan kararının icrasının gereği olan önlemleri almak zorundadır. Davayı açabilme yetkisi Avrupa Birliği Komisyonu veya bir üye devlete aittir. Üye devlet dava açmadan önce Komisyona başvurmuştur. Yargılama sonunda üye devletin yükümlülüğünü ihlal ettiğine karar verirse bu karar, "durum bildirici" nitelik taşımaktadır. Karar, ihlali saptama bakımından bağlayıcı ve kesindir. Üye devletin, kurucu anlaşmadan kaynaklanan bir yükümlülüğü ihlal ettiği kesinleştikten sonra, üye devletin yasama organı o kanunda gerekli değişikliği yaparak AB hukukuna uyumlu hale getirmelidir. Kanun gereğini yerine getirmeyen üye devlet için yeni bir ihlal davası açılır.

İhmâl Davası

İhmâl Davası

Topluluk organlarının düzenleme yapması gereken bir konuda hareketsiz kalmaları sebebiyle açılan bir davadır. Topluluk organları birbirlerine karşı bu davayı açabilirler. Gerçek ve tüzel kişiler ve üye devletlerin de bu davayı açma hakları vardır. Öncelikle ilgili kurumdan gerekli işlemin yapılması istenir ve iki ay beklenir. İki ay hareketsiz kalınırsa, bu iki aylık sürenin sona ermesinden itibaren iki ay içinde ihmâl davası açılabilir. İlk iki ay bekleme süresi, diğer iki ay dava açma süresidir.

**Ön Karar
Davası**

Ön Karar Davası

Ön karar Davası, içeriği itibariyle yorum davasıdır. Davacı olan taraf yalnızca ulusal mahkemelerdir. Avrupa Birliği Adalet Divanı kararları "emsal karar" niteliğindedir, tüm birliği ve üye devletleri bağlar. Üye devletlerin birinde görülmekte olan iç hukuk davasında mahkeme, uygulayacak olduğu kural hakkında Topluluk hukukuna aykırılık olduğunu öne sürerse, bu konuda Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın ön kararına başvurmakla mükelleftir. İlgili mahkemenin verdiği karara karşı kanun yollarının kapalı olduğu hallerde, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın ön kararına başvurmak zorundadır. Dava tarafları talep etmese bile ulusal mahkeme bu davayı re'sen de açabilir. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın vereceği karara bağlı olur. Ön karar davası bir ara dava olarak kabul edilir.

**Tazminat
Davası**

Tazminat Davası

Birlik organları ve çalışanlarının görevlerini yerine getirirken üçüncü kişilere vermiş oldukları zararları, üye devletlerin hukuk düzenlerinde ortak olan genel hukuk ilkelerine göre tazminle yükümlüdür. Adalet Divanı, Tazminat davalarına bakarken, salt Birlik hukuku ile bağlı kalmayıp, hukukun genel ilkelerinden de faydalanmaktadır. Davada, davacı, Birlik veya Birlik organlarında çalışanların eylemlerinden zarar gören, her gerçek veya tüzel kişi olabilir. Davalı ise, zararı veren kişinin bağlı olduğu Birlik organıdır. Topluluğun, sözleşme dışı sorumluluklarından doğan tazminat davası, bir tam yargı davasıdır. Dolayısıyla Divan, olayın tüm yönlerini araştırarak karar verecektir. Divan'ın kararının, ilgili Birlik organı tarafından yerine getirilmesi zorunludur.

SONUÇ

AB hukuku, kendi kaynaklarına ve kendi normlar hiyerarşisine sahiptir. Bu kaynaklar arasında hiyerarşik bir ilişki mevcuttur. İlk olarak, AB Temel Haklar Şartı, kurucu antlaşmalar ile "aynı hukuki değere sahip" kılınarak, yazılı kurallar olarak kabul edilen birincil hukuk ile aynı seviyeye taşınmıştır. İkinci olarak, Birlik kurum tasarrufları, yani ikincil hukuk, kendi içerisinde bir kademelendirmeye tâbi tutulmuştur. Bu tasarruflar, yasama tasarrufu, yetki devrine dayanan tasarruf ve uygulama tasarrufu olarak sıralanmıştır. Nihayet, gerek bu normlar hiyerarşisi gerek bu hiyerarşinin sonuçları, mümkün olduğunca, AB hukukunun yorumu ve uygulanması görevini üstlenen ABAD tarafından açıklığa kavuşturulacaktır.

**Tekirdağ Namık Kemal
Üniversitesi**

HUKUK FAKÜLTESİ

Dr. Öğr. Üyesi Fatih SERBEST